

Et forslag til å fokusere på noen utvalgte grønnsaker i skolehagen

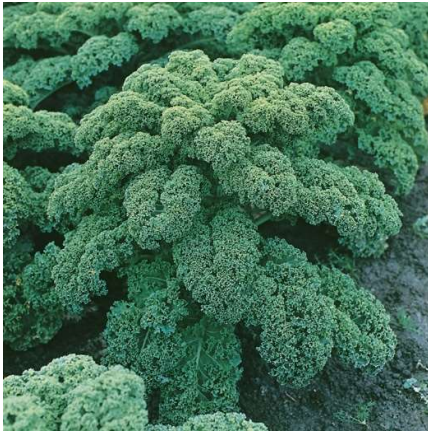
av Jiri Vana Stigen

Her anbefaler jeg noen få vekster som dere kan fordype dere i årets skolehagesesong. Dette er bare et forslag og dere kan selvfølgelig velge en egen vei å gå. Når jeg f.eks. foreslår å dyrke grønnkål, betyr det ikke at dere må dyrke kun en sort (f.eks. den grønne typen). Det finnes mange forskjellige sorter og det er lurt å teste litt flere enn bare en. Det er mye læring i å dyrke mangfold også innenfor en art. Hvis en del av dere velger å fokusere på å dyrke disse plantene, kan det være interessant å dele ut erfaringer med andre skoler på slutten av sesongen.

- 1) **Grønngjødsling** – I en velfungerende grønnsakshage må grønngjødsling alltid være med. Vil man få det til med grønnsaksdyrking, må man sørge for å dyrke jorden også. Jeg hadde sådd grønngjødsling så fort som det lar seg gjøre på våren. Med en gang jorda er lagelig. Det vil si at telen i bakken er borte og det går an å lage et såbed ved å finrake jordoverflaten. Hvis du er usikker, ta en spadeprøve i det øverste jordlaget (10cm). Hvis store jordklumper smuldres i mindre biter, er jorda lagelig. Når det gjelder grønngjødsling anbefaler jeg å bruke meitemarkblanding som selges på solhatt.no. Vi har nevnt den før og vi kommer tilbake til den i løpet av hele kurset. Når blandingen har vokst en del, kan den hakkes ned i jorda ca. to uker før man vil så eller plante ut. Rekker man ikke å så eller plante ut i alle bedene i skolehagen, kan meitemarkblandingen bare fortsette å vokse hele sesongen. Det som er genialt med denne blandingen, er at den inneholder ca. 15 forskjellige planter med ulike egenskaper. Det er gressarter, urter, sommerblomster, nitrogenfikserende planter osv. I løpet av ett år kan disse plantene tilføre jorda stoffer som ellers hadde tatt 15 år å få i jord hvis man skulle dyrke disse plantene hver for seg. Det går an å ha et fast grønngjødsling-opplegg med elevene både på våren og på høsten. Poenget er at jorda aldri blir bar.

- 2) **Grønncål** – Både grønncål og purre må ales opp innendørs. Det tar ca. 5-6 uker fra såing til man får fine og utplantingsklare planter. I siste fasen av oppal kan man lage gjødselvann av brennesle, valurt og skvallerkål og gjødsle med dette. Husk å herde plantene i ca. en uke før du planter dem ut i hagen. Grønncål har vært en viktig grønnsak i Skandinavia i flere hundre år. Det er en veldig bra pedagogisk plante. Det er ikke mange grønnsaker som tåler frost og som man kan høste av gjennom hele vinteren så lenge man beskytter dem mot rådyr. For eksempel kjemi, mat og helse og historie er tre fag som går an å koble til grønncål. Hvis dere ikke høster toppen av planten, kan den gå i blomst året etter, og så får dere høste masse frø. Anbefalte sorter er Westlands winter, Baltisk rød, Palmekål, Russisk grønncål.

- 3) **Potet** – Dette er desidert den mest populære grønnsaken av alle i skolehagen. Det er ingenting som kan måle seg med den gleden som potetopptak utløser hos barn. Dyrk flere forskjellige sorter. Jeg anbefaler dere [Sarpo mira](#) som er tørråteresistent. Det går an å bestille disse fra Vestre Aschim gård i Brandbu. Nansen er også god mot tørråte. Dyrk gjerne både tidlige sorter som går an å høste før sommerferie (Arielle, Juno, Solist) og sene sorter som elevene kan høste i løpet av høsten. Man kan så bondebønner imellom potetplantene. Dette er en vanlig kombinasjon. Bondebønner binder opp ekstra nitrogen til potetene, og hvis man ikke rekker å plukke dem, kan elevene høste modne frø, tørke dem og ta vare på dem til neste år.

- 4) **Purre** – Purre skiller seg litt ut i løkfamilien. Den er mye mer næringskrevende enn andre løkplanter, trenger lengre sesong (oppal starter i februar eller mars!) og tåler en del frost. Hensikten med både grønnkål og purre er å forlenge sesongen i skolehagen lengst mulig. De kan til og med være en slags bro til neste sesong. Klarer man ikke å høste dem gjennom vinteren, kan begge gå i blomst og gi masse frø.

- 5) **Reddik** – Det som er genialt med reddik er at du kan høste den både på våren og på høsten. La oss si at du sår to rader med reddik. Gjerne i omganger med to ukers mellomrom. La hver tiende reddikplante stå når du høster. De som er igjen, går ganske fort i stakk pga. mye lys på våren. Disse plantene er allikevel ikke tapte. De kommer til å produsere hundrevis av små reddikbelger som elevene kan spise i løpet av sensommeren og høsten. Det finnes noen reddiksorter som kun dyrkes pga. belger (frøkapsler) som f.eks. en indisk reddik kalt «rottehale» Blir disse reddikplantene glemt, kan man høste hele planter med modne belger og henge dem opp ned til tørk/ettermodning. Man får da masse reddikfrø siden det er alt fra 3-9 reddikfrø i en belg (og opptil flere hundre belger per plante). Frøene kan elevene bruke til å dyrke mikrogrønt midt på vinteren.

